

Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departaments

Rīgas pilsētas ģimenes dārziņu un Lucavsālas attīstības
un pārvaldes koncepcijas izstrāde

Līguma Nr. RD PAD 2023/11

Pielikums Nr. 5. Darbnīcas par Rīgas PD attīstību kopsavilkums

KPMG Baltics SIA

2024.gada aprīlis

Pielikums Nr. 5. Darbnīcas par Rīgas PD attīstību kopsavilkums

Saturs

1.	Kopsavilkums	2
2.	Grupa 1	3
3.	Grupa 2	5
4.	Grupa 3	7
5.	Grupa 4	8

1. Kopsavilkums

Kopīgais redzējums par urbānās dārzkopības vīziju: Visas darba grupas uzsvēra dārzkopības nozīmi ilgtspējīgas pilsētvides attīstībā un vēlējas pieejamu dārzkopību katrā Rīgas apkaimē pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai. Grupas kopīgi identificēja dārzkopības ieguldījumu sabiedrības fiziskajā un garīgajā veselībā, kā arī vides uzlabojumos. Visas grupas minēja, ka pašreizējo situāciju raksturo neskaidrība par normatīvo regulējumu un izrādīja interesi pēc kopējiem, vienkāršotiem noteikumiem vai vadlīnijām, kas atvieglotu un padarītu skaidrāku PD izmantošanu to mērķim.

Atšķirīgie redzējumi: Grupu atšķirīgie viedokļi galvenokārt parādījās izvirzītajos risinājumos un prioritātēs. Piemēram, viena no grupām uzsvēra stabilitāti un drošību, nodrošinot ilgtermiņa garantijas par PD teritorijas saglabāšanu, kamēr cita grupa koncentrējās uz infrastruktūras uzlabošanu un PD pieejamību pilsētā. Jāizceļ arī, ka lielākā daļa darbinīcas dalībnieku atbalstīja dārzkopju biedrību jumta organizācijas izveidi, tomēr bija daļa dalībnieku, kas to neuzskatīja par galveno prioritāti vai nepieciešamo risinājumu.

Atbilstība ar labo praksi: Dalībnieku ieteikumi par PD teritoriju pieejamību, drošību, un ilgtermiņa nostiprināšanu pilsētas attīstības plānošanas dokumentos ir atbilstoši ar pētījumā identificētajiem labās prakses piemēriem par augstvērtīgas kvalitātes PD teritorijām. Ieteikumi par detalizētiem plāniem un skaidriem noteikumiem palīdzētu veidot caurskatāmību un uzticību starp pilsētniekiem un pašvaldību.

Pretrunas: Atsevišķas grupu idejas varētu radīt pretrunas ar publiskās ārtelpas kvalitāti, piemēram, īpaši ierobežotas prasības estētikai vai pārmērīgi liberālas pieejas zemes lietojumam bez pienācīgas uzraudzības. Grupu piedāvātie risinājumi, kas apdraud esošo infrastruktūru un pārāk akcentē indivīdu iniciatīvas, var ne vienmēr būt saskanīgi ar ilgtspējīgu pilsētplānošanu.

Priekšlikumi turpmākai informācijas apmaiņai un pašorganizēšanās veicināšanai:

- **Informācijas apmaiņas platforma** (piemēram, *WhatsApp* grupa vai cita platforma): Tika ierosināts izveidot informācijas apmaiņas platformu, kas varētu kalpot kā saziņas kanāls starp PD lietotājiem, pašvaldībām un citām ieinteresētajām pusēm. Platforma nodrošinātu aktuālu informāciju par dārzkopības praksēm, likumdošanu un pieejamību.
- **Regulāras darba grupas un sanāksmes:** Vairākas grupas atzīmēja nepieciešamību pēc regulāru darba grupu vai sanāksmju organizēšanas, lai veicinātu pieredzes apmaiņu, diskutētu par aktuālajiem jautājumiem un plānotu kopīgās aktivitātes.
- **Ikgadējs forums un svētki:** Ieteikts organizēt ikgadēju PD forumu, kas varētu būt svētku un plānošanas pasākums, kur kopienas dalībnieki varētu dalīties sasniegumos, plānos un veidot tālāku sadarbību.

2. Grupa 1

Dalībnieki: Jomas eksperti, pārstāvji no biedrībām (*Brasa, Jumpravsa, Mežaparka attīstības biedrība u.c.*), Gaidis Balodis (RAIC), Guntars Ruskuls (PAD), Kristaps Kovaļevskis (KPMG)

DG uzdevums	Rezultāti
Vīzijas formulēšana	<p>Gala versija: Beidzot ir atrasts risinājums, lai katram, kurš vēlas, ir iespēja Rīgas pilsētā ilgtermiņā nodarboties ar dārzkopību savas apkaimes teritorijā</p> <p>Daži no individuāliem virsrakstiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beidzot katrai apkaimē ir PD teritorija 1 km attālumā no dzīvesvietas (kopienas dārzs, pastāvīgais nevis pagaidu) katras daudzstāvu mājas pagalmā • Rīgas pilsētā katrā apkaimē piedāvā teritorijas mazdārziņu ierīkošanai ilgtermiņā • Pagaidu → pastāvīgie dārziņi; mājas lapā vai lietotnē redzamas brīvās vietas; pilsēta ietaupa līdzekļus; vienots koridors • PD ir ierādīta konkrēta teritorija un apstiprināta ilgtermiņa ģenerālplānā • Dārzs tuvu mājām; Ābeļu ziedi pilsētā • 2030.g. katram interesentam pieejams PD sakārtotā teritorijā zaļākam dzīvesveidam un sabalansētākam • 2030.g. – Lucavsalā ir veiksmīgi pabeigts pilsētas dārzu infrastruktūras darbu projekts sadarbībā ar RD un aktīvajām pilsētnieku organizācijām • Dārzkopības dažādi veidi un izpausmes pārņem arvien jaunas pilsētas teritorijas; veido vienotu tīklojumu
Vīzijas koka veidošana	<p>Ieguvumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drošība par saviem ilgtermiņa ieguldījumiem • Sakārtotas teritorijas, tīrāka vide • Daudzveidīga ainava • Biedrības darbība dārzu apsaimniekošanā tiek atbalstīta • Skaidri noteikumi un pienākumi • Tikšanās vieta pilsētniekiem • Veselīgi cilvēki, stresa samazināšanās • Lielāka uzticamība pašvaldībai • Vides kvalitāte un klimata ieguvumi <p>Izaicinājumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> • PD nav tuvu dzīvesvietai • Nav PD teritorijām noteikta ilgstoša lietošana • Nav apzinātas būves teritorijas, ko piedāvāt iedzīvotājiem mazdārziņu iekārtošanai • Tiek apdraudētas jau esošās mazdārziņu teritorijas • Pilsētas attīstības plānos netiek respektēti (pietiekoši daudz) esošie dārzi un tiek plānoti citi objekti (ēkas) pāri dārziem • Nav normāli apsaimniekošanas noteikumi dažādām situācijām (dārzu apbūve) • Kompetences centra neesamība pašvaldībā • Vienotu standartu un vadlīniju trūkums • Nav identificēta pilsētas atbildība un loma • Trūkst atbalsts, informācija par mazdārziņu jautājumiem <p>Risinājumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificēt PD esošās un potenciālās papildus teritorijas, lai nodrošinātu teritorijas vīzijas sasniegšanai

DG uzdevums	Rezultāti
	<ul style="list-style-type: none"> • Izstrādāt detalizētu lokālplānojumu teritorijā, kur ir vai plāno dārzus • Noteikt ilgtermiņa PD teritorijas • Izveidot atsevišķu RD institūciju, kas nodarbojas ar dārziņu teritoriju plānošanu • Biedrības veido spēcīgu iekšējo tīklu, lai nodrošinātu drošību, esošo dārzu teritorijas • Saistošie noteikumi – termiņi, nomas maksas, platība, aprīkojums • Sasaiste ar georiga.eu par brīvajiem dārziem/ Mājaslapā kartē ar esošajiem aizņemtiem un brīviem dārziem • Ikgadējs dārziņu forums – svētki un plānošana
<p>Vispārējas piezīmes</p>	<p>Tika apgalvots, ka no PD pagaidu statusa rodas virkne citu problemātisko aspektu, kas saistīti ar nestabilitātes sajūtu. Tika pausta nepieciešamība pēc vienādi traktējamām vadlīnijām, kas noderētu dārzniekiem, noteiktu vispārējās estētiskās prasības, kā arī stimulētu dārzkopību, nevis ierobežotu to – nepieciešama plašāka informācijas un daudz skaidrojošā darba, lai panāktu pozitīvu efektu. Papildus tam tika pausts atbalsts ilgtermiņa līgumu ieviešanai, regulāru darba grupu/ sanāksmju organizēšanai.</p> <p>Kopumā PD biedrību pārstāvji pauda, ka pieprasījums pēc PD ir būtiski pieaudzis, bet piedāvājums nav pietiekams. Tika apgalvots, ka sabiedrība efektīvāk varētu risināt vietēja rakstura jautājumus PD teritorijās, tāpēc nepieciešams atbalsts aktīvajām kopienām.</p> <p>No ieguvumiem tika izcelts pienesums garīgajai veselībai, imūnsistēmai, iespēja bērniem iemācīt praktiskas zināšanas par dārzkopību.</p> <p>Papildus tika pausta interese par koplietošanas skapjiem ar pieejamiem instrumentiem, drošības jautājumu risināšanu, brīvo un degradēto teritoriju kartēšanu. Pastāv potenciāls PD pieejamo zemju inventarizācijā iekļaut arī privātās teritorijas, kas ilgstoši netiek izmantotas nekādam mērķim.</p>

3. Grupa 2

Dalībnieki: Jomas eksperti, pārstāvji no biedrībām (*Kazas sēklis, Visbija 2 u.c.*), Sandra Puķīte (ĪD), Nora Gāgane (PAD), Daiga Mežgale (RAIC), Sarmīte Barvika (KPMG piesaistītā eksperte)

DG uzdevums	Rezultāti
Vīzijas formulēšana	<p>Gala versija: Dārzs katrā pagalmā, katram rīdziniekam Daži no individuāliem virsrakstiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pašvaldības mazdārziņi - droši, pieejami, sasniedzami ikvienam. Urbānie dārzi - katrā apkaimē; Tukšie zemes gabali - tikai dārzu iniciatīvām; Rīgas centrā vairs nav autoplaču, ko pārvērst par dārziem. Paši audzējam ko ēdam, pašpietiekama pilsēta. Rīgas ģimeņu dārziņu košā transformācija no graustiem uz zaļu pilsētu;
Vīzijas koka veidošana	<p>Ieguvumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> Tiek risināta ģimeņu aizplūšana no pilsētas Finanšu resursi tiek saglabāti pilsētā Imūnsistēmas stiprināšana Garīgās veselības uzlabošana Risinājums mazkustīgam dzīves stilam Praktiskas zināšanas bērniem Jaunas kopienas, kur socializēties, izglītoties, taupīt uz pārtiku Apmierināta sabiedrība Uzlabotas degradētās teritorijas Samazināts gaisa un vides piesārņojums Veicina Rīgas klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu Sakopta pilsētvide Tukšās teritorijas izmantotas zaļā, noderīgā veidā, PD Atbildība pret vidi, citiem un dabu <p>Izaicinājumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> Maz info par iespējām iegūt dārziņu Nav info kā virzīt apkaimju iniciatīvas Sliktā kvalitātē piebraucamie ceļi Plūdi Zema dārziņu pieejamība Problēmas ar inženierinfrastruktūru PD nomnieku attiecības ar apkaimi Piesārņota zeme Nav precizētas prasības estētiskai dārzu kvalitātei Nesakopta vide Zema drošība Vandālisms <p>Risinājumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> Urbānās dārzkopības popularizēšanas kampaņa Mainīt normatīvos aktus, lai pašvaldība var bez maksas nodot zemi Finansējuma piesaiste infrastruktūras uzlabošanai Nodokļu atlaides privātpašniekiem, kas nodod savu zemi pagaidu lietošanā dārznikiem

DG uzdevums	Rezultāti
	<ul style="list-style-type: none"> • Lietussarga organizācija • 1 centralizēta elektrības uzlādes vieta • Pašvaldības atbalsts apkaimju kopienu iniciatīvām • Brīvo un degradēto teritoriju kartēšana • Likumdošanas sakārtošana, lai var viegli atsavināt nekoptus dārzus • Parādīt labos piemērus • Talkas • Dārziņu sakopšana pirms izīrēšanas • Slēdzami atkritumu konteineri zem kamerām • Dalīšanās ar instrumentiem • Drošības nodrošināšana sadarbībā ar policiju • Apsargājami instrumentu konteineri
<p>Vispārējas piezīmes</p>	<p>Grupā bija daudz profesionāļu (2 profesionāli arhitekti, kas uzskata, ka nevajag elektrību katrā mazdārziņā, bet ir jāveido placis (kopienas saietas vieta?), kur var uzlādēt elektroierīces (tas ir pietiekami), ir pieejama koplietošanas ierīču (darba instrumentu) krātuve. Automašīnas nav jānovieto zemes gabalos, bet arvien vairāk jādomā par mazdārziņu pieejamību ar velo vai citu mobilitāti (15 minūšu pilsētas princips – dārzkopībai jābūt pieejamai dzīvesvietu tuvumā. Instrumentu pieejamība ir svarīgs aspekts jauniem dārzkopjiem (parasti dzīvokļu iemītniekiem bez praktiskām iemaņām un inventāra), kuri nevar uzreiz ieguldīt lielus resursus inventāra iegādei.</p> <p>Mazdārziņiem ir jāķļūst par urbānās kultūras un dzīvesveida sastāvdaļu – jāuzlabo publiskā ārtelpa ar iedzīvotāju iniciatīvu. Jāveicina ikviens urbānās dārzkopības veids – palīdz cilvēkiem un videi.</p> <p>Labas idejas izteica tieši formulējot 2030. gada ziņu virsrakstu. Šīs atziņas arī atspoguļojās vīzijas koka veidošana.</p>

4. Grupa 3

Dalībnieki: Jomas eksperti, pārstāvji no biedrībām (*Celtnieks-1, Buļļu sala, Rūmava, Mežaparka attīstības biedrība u.c.*), Linda Danefelde (PAD), Liene Masļeņikova (RAIC), Ksenija Ļahova (KPMG)

DG uzdevums	Rezultāti
Vīzijas formulēšana	<p>Gala versija: Urbānā dārzkopība Rīgā - zaļās vides un veselības avots, kas integrēts pilsētvidē un ir sasniedzams ikvienam ilgtermiņā. Daži no individuāliem virsrakstiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urbānā dārzkopība Rīgā ir vides un veselības avots, kas pieejams visiem. • PD kā vieta, kur katra realizēties • Urbānā dārzkopība katrā apkaimē un pieejami ikvienam • Zaļums, drošums, pieejamība → nemītīga kustība Rīgas ģimenes dārziņos! • Urbānā dārzkopība Rīgā ienāk visur – tā ir stabila un bez sarežģījumiem.
Vīzijas koka veidošana	<p>Izaicinājumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Juridiskā nesakārtotība • Kopīgu vadlīniju un noteikumu trūkums • Sabiedrības attieksme • Komunikācijas platformas trūkums • Nav precizētas prasības estētiskai dārzu kvalitātei • Trūkums pēc tehnoloģiju un inovāciju (t.sk. pētniecības) šajā jomā • Sliktā kvalitātē piebraucamie ceļi • Nav sakārtota infrastruktūra • Nepietiekams PD skaits <p>Risinājumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definēt minimālo labiekārtojumu PD, ko nodrošina RD • Vadlīniju, noteikumu izstrāde PD traktējumam • Soc. Atbalsts – atlaides pensionāriem, invalīdiem • Izstrādāt MK noteikumus urbānai dārzkopībai • Veidot regulāras darba grupas vai pasākumus pieredzes apmaiņai • Izveidot informācijas apmaiņas platformu • Izveidot koplietošanas teritorijas dārziņos • Popularizēt citus dārzkopības veidus pilsētvidē • Plānošanas dokumentos noteikt jaunas PD teritorijas • Veicinošie mehānismi, lai nomnieki apvienojas biedrībās
Vispārējas piezīmes	<p>Kā ļoti svarīgs aspekts tika izcelta tieši stabilitāte, kas nepieciešama pārstāvjiem, ai veiktu ieguldījumus un uzlabotu kopējo PD vidi.</p> <p>Tika vairākkārt izcelts trūkums pēc atvērtākas komunikācijas no pašvaldības puses, kurā tiktu arī informēti par rekomendācijām un pašvaldības gaidām.</p> <p>Tika vairākkārt minēta kāda virsdokumenta izstrāde, kas palīdzētu ar PD pārvaldīšanu, taču vairāk grupas ietvaros bija ideja, ka dokuments būtu vadlīniju līmenī.</p> <p>Komentārs no dalībnieces pēc darbnīcas: Mazdārziņu ekosistēma, kur viena no sastāvdaļām ir pamestie bezsaimnieka kaķi, kurus pieskata, baro, ārstē brīvprātīgie no malas un nedaudzi nomnieki. Paši par saviem un ziedotajiem līdzekļiem. Sterilizāciju veic ar pilsētas programmām. Taču tas, ko es gribēju akcentēt, ir tieši dārzu nomnieku iesaiste, atbildība situācijas pieņemšana. Jo šeit nepietiek ar Dzīvnieku aizsardzības likumu, ar kooperatīva statūtiem, ar lēmumiem, kuri var būt un var nebūt. Nepieciešama pilsētas norma, ka tur esošiem dzīvniekiem nedrīkst traucēt tur atrasties. Nedrīkst iznīcināt brīvprātīgo uzliktās mājiņas vai barošanas vietas, kas organizē un padara pievilcīgu, sanitāri normālu, drošu vidi. Tieši par šo var palasīt un paskatīties Facebook grupā "Piejūras dārzu kaķi".</p>

5. Grupa 4

Dalībnieki: Jomas eksperti, neatkarīgo nomnieku un biedrību pārstāvji (*Lucavsala, Bērzs K, Hapakieši, Lucavsala-3, Mežaparka attīstības biedrība u.c.*), Irbe Karule (PAD), Marija Krasovska (RAIC), Ieva Nora Gedīna (KPMG)

DG uzdevums	Rezultāti
Vīzijas formulēšana	<p>Gala versija: Rīgas urbānie dārzi ir atdzimuši – estētiski, daudzveidīgi un viegli sasniedzami Daži no individuāliem virsrakstiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rīgas mazdārziņu kopienas tomātu rekordraža izspiež no Latvijas poļu tomātus Rīgas urbānie dārzi – Ziemeļeiropas tūrisma magnēts Urbānie dārzi kļūst par estētisku vietu gan dārzkopjiem, gan garāmgājējiem Lucavsala, kur mīt vieni no pasaules senākajiem urbānajiem dārzkiem, kļuvusi par tūrisma magnētu harmoniskās un labi apsaimniekotās apkaimes dēļ Katras Rīgas apkaimes iedzīvotājam beidzot ir kājām ejamā attālumā sasniedzama mazdārziņa zona
Vīzijas koka veidošana	<p>Vispārīgi -</p> <ul style="list-style-type: none"> Estētika ir manāma problēma – cilvēkiem trūkst ilgtermiņa garantijas mazdārziņa kontekstā un tas nozīmē, ka netiek investēts, kas atsaucas uz kopējo šo teritoriju estētiku. Pieci gadi nav ilgtermiņš. Valstī definētais ilgtermiņš ir 49-99 gadi. Bet pietiktu ar 20-30. Neskaidrība par nākotni nesniedz saimnieka sajūtu. Par estētiku runājot – arī skaistuma koncepta izpratne, ļoti atšķiras. Pašvaldībai un arī biedrībai būtu svarīgi sakārtot “ārpusi”, jo tad arī “iekšpusē” būs lielāka motivācija uzlabošanas darbiem. Kolīdz Hapakieši uzlika kameras un aizbēra pāris bedres, tūdaļ bija manāma sasparošānās arī nomnieku vidū. Normatīvais regulējums ir pārspīlēts – uz mazdārziņa žogu nevar attiecināt to pašu, ko uz privātmāju. Infrastruktūra: ja ceļš ir biedrības nomas teritorijā, biedrībai tas jāsakārto; ja ārpusē – pašvaldībai. <p>leguvumi –</p> <ul style="list-style-type: none"> Sakārtota pilsētvide Piederības sajūta pilsētai/valstij Kvalitatīva brīvā laika pavadīšana, jauniešu prioritāte kvalitatīvai un ekoloģiski pilnvērtīgai atpūtai Uzlabojas ekoloģiskā pēda Uzlabojas pilsētnieku mentālā veselība Uzlabojas gaisa kvalitāte pilsētā Dzīvildzes pagarināšanās Ekosistēmu pakalpojumi Senjoru socializēšanās Senjoru uzkrātā darba un izglītības nodošana jaunajai paaudzei Dažādu paaudžu mijiedarbība <p>Izaicinājumi –</p> <ol style="list-style-type: none"> Urbāno dārziņu pagaidu statuss (trūkst stabilitāte ilgtermiņā) Normatīvās prasības urbāno dārziņu teritorijas labiekārtošanai Trūkst brīvu urbāno dārzu teritoriju (vienlaikus pilsētā ir daudz neapsaimniekotu teritoriju) <p>Risinājumi –</p> <ol style="list-style-type: none"> Pašvaldības līmeņa normatīvā regulējuma izstrāde Biedrību iesaiste urbāno dārzu teritoriju labiekārtošanas plānu izstrādāšanā Privāto zemu piesaiste urbāno dārzu vajadzībām

DG uzdevums	Rezultāti
	3. Esošo urbāno dārzu teritoriju regulāra hospitēšana 3. Pieejamo zemju datubāzes izveide un uzturēšana 1.,2.,3. - Urbāno dārzu interešu pārstāvības jumta organizācijas un kopējas komunikācijas izstrāde
Vispārējas piezīmes	<ul style="list-style-type: none"> • Covid-19 ierobežojumi radīja lielu pieprasījumu; Hapakiešiem rindā stāv 32 interesenti (teritorija – 21 ha) • Svarīgi, lai dārziņš nav apgrūtinājums; nevis vieta, uz kuru ar pienākuma sajūtu jāmaļas cauri visai pilsētai uz dienišķo tomātu aplaistīšanu, bet vieta, kur vakarā ar vīru uz dzīvās uguns pagatavot vakariņas • Infrastruktūra ir paliela problēma. It kā jau ir, bet – kāda. Mežaparkā ūdens pumpītis kā kapos, bet brālēnam Vācijā mazdārziņā nopietna infrastruktūra. • Kādi tūristi! Noteikti gribās, lai svešie nenāk. Tiek slavēti mazdārziņa kaimiņi, kas raduši gaumīgu risinājumu žogam, lai neviens teritorijā nevar ielūkoties. Teritorijā ir pāris paraugdārziņi, kuru saimniekiem patīk atrādīt izdarīto, bet pārsvarā cilvēki Latvijā ir intraverti un labprāt nesastop svešu acu skatienu, kad atpūšas savā mauriņā. • Vēsturiskais lepnums – Lucavsālas mazdārziņi esot viena no diviem Eiropas senākajām šāda veida teritorijām. Otra esot Londonā.